

vrijdag

06.11.2015

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Ignace Bossuyt

Holland Baroque & Eugenia Boix

Tears in Heaven

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Holland Baroque (NL) stort zich bij ieder programma volledig in een muzikale ontmoeting; met barokmusici, maar ook met musici uit andere muzikale genres. Barokmuziek staat daarbij altijd centraal. Balancerend tussen traditie en vernieuwing gaat de hechte groep musici steeds op zoek naar de actualiteit van muziekbeleving en draagt zo vol enthousiasme bij aan de ontwikkeling van klassieke muziek voor een publiek van nu.

Met zo'n 60 concerten per jaar deelde het ensemble de laatste jaren het podium met solisten als Lars Ulrik Mortensen, Hidemi Suzuki, Emma Kirkby en Riccardo Minasi. Maar ook met het voltallige Quatuor Mosaïques, het Nederlands Kamerkoor, componist Nico Muhly, jazztrompettist Eric Vloeimans, Calefax en acteur Porgy Franssen gingen ze het avontuur aan. Holland Baroque kijkt uit naar samenwerkingen met Orkater, Oorkaan, Vox Luminis en vele anderen.

Daarnaast realiseerde Holland Baroque inmiddels talloze Kids Only-concerten en educatieprojecten. Meer dan 10.000 kinderen hebben de laatste jaren kennis gemaakt met klassieke muziek, met een luisterervaring op topniveau.

Aisslinn Nosky (CA) werd in 2011 aangesteld als concertmeester van de Handel and Haydn Society en is lid van Tafelmusik Baroque Orchestra sinds 2005. Haar reputatie als een van de meest dynamische en veelzijdige violisten van haar generatie, maakt dat zij een internationaal veelgevraagd solist en concertmeester is. Recent trad zij op tijdens onder meer La Jolla SummerFest, Staunton Music Festival, Thunder Bay Symphony, en met de Calgary Philharmonic en de Utah Symphony.

Aisslinn is bovendien lid van I Furiosi Baroque Ensemble. Al meer dan tien jaar geeft dit Canadese ensemble zijn eigen scherpzinnige en inventieve concertseries in Toronto en toert bovendien door Europa en Noord-Amerika, waar zij een nieuw publiek weten te winnen voor barokmuziek. Met het Eylber Quartet onderzoekt Nosky het vroegste repertoire voor strijkkwartet op historische instrumenten. Haar cd van Haydns *Vioolconcert in C*, met de Handel and Haydn Society, komt in 2016 uit bij het label CORO.

Eugenia Boix (ES) kreeg haar eerste zanglessen in haar geboortestad Monzón in Spanje. Aan het conservatorium van Salamanca begon zij haar studie zang bij Maria Angeles Triana en Javier San Miguel, om haar studie te vervolgen met een master aan het Conservatorium van Brussel. Daar kreeg zij les van onder meer Julius Drake, Mitsuko Shirai, Rudolf Jansen en Udo Reinemann. Zij verbreedde zich naast haar studie, door verschillende zang- en stijllessen te volgen bij onder anderen Manuela Soto, Carlos Chausson, Richard Levitt, Eduardo López Banzo en Teresa Berganza.

In 2009 en in 2010 ontving Boix een beurs, verstrekt door koningin Sofia van Spanje, om haar studie te vervolgen in het buitenland. In 2012 was zij halve finalist in de prestigieuze Operalia Competitie, een initiatief van Plácido Domingo, in Peking.

Boix trad op met dirigenten als Federico Maria Sardelli, Carlos Mena, Miquel Ortega, Paul Goodwin en Sir Neville Marriner in oratoria, symfonisch en kamerrepertoire. Daarnaast was ze te zien als Belinda in Purcells *Dido & Aeneas*, Woglinde in *Das Rheingold* van Wagner, terwijl ze als Pamina in Mozarts *Die Zauberflöte* debuteerde bij de Ópera de Oviedo.

Uitvoerders en programma

Holland Baroque: orkest
Eugenia Boix: sopraan
Aisslinn Nosky: viool

—

Alessandro Scarlatti (1660-1725)

Concerto grosso in f (1740)

- Grave – Allegro
- Largo
- Allemande

Georg Friedrich Händel (1685-1759)

Salve regina, HWV241 (1707)

Wilhelm Friedemann Bach (1710-1784)

Sinfonia 'Dissonant' in F, F67 (ca. 1735-1740)

- Vivace
- Andante
- Vivace
- Menuetto

— pauze —

Alessandro Scarlatti

Ebra d'amor fuggia, cantate 'L'Arianna' (ca. 1700)

- Sinfonia
- Recitatief: Ebra d'amor fuggia
- Aria: Pur ti stringo
- Recitatief: Ribaciolla Teseo
- Aria: Stringa si dolce
- Recitatief: Ma poi
- Aria: Ingoiatelo
- Recitatief: Ah che son con Teseo
- Aria: Struggiti o core in pianto
- Recitatief: Si disse

Pietro Locatelli (1695-1764)

Il pianto d'Arianna, concerto grosso (1741)

- Andante - Allegro - Adagio - Andante - Allegro
- Largo
- Largo andante
- Grave

Dit concert wordt opgenomen door Klara en uitgezonden op 24.11.15 om 20 uur tijdens 'Klara Live'. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden - ook tussen de delen.

Met Nederlandse boventiteling

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Scarlatti, Händel en W.F. Bach: bondgenoten in emotionele diepgang

‘Lasciate mi morire - Laat mij sterven’. Met deze klacht begint het *Lamento d’Arianna*, het enige bewaarde fragment van Claudio Monteverdi’s opera *L’Arianna* uit 1708. Dat het droevige lot van Ariadne, de dochter van koning Minos van Kreta, zoveel kunstenaarsharten heeft beroerd, zal niemand verbazen. Haar lot was hartverscheurend: nadat de Griekse held Theseus het monster Minotaurus had gedood en dankzij haar hulp – de bekende draad van Ariadne – uit het Kretenzische labyrint was ontsnapt, ontvoert hij haar, maar op weg naar Athene laat hij haar slapend achter op het eiland Naxos. Haar verdriet ontroert de god Bacchus die haar troost, met haar huwt, en haar na haar dood een plaats geeft op de godenberg Olympos. Voor zover bekend was Monteverdi de eerste die haar lot muzikaal ter harte nam, gevolgd door vele anderen, vooral in opera’s en cantates. Alessandro Scarlatti’s cantate *L’Arianna* is een van zijn dramatische cantates die gebaseerd zijn op antieke thema’s en die wegens de tragische situatie van de personages afwijken van de pastorale sfeer die in de meeste van zijn ca. 600 cantates domineert.

De cantate, die vanaf ca. 1650 vooral in Rome bloeide, was de meest beoefende vorm van vocale kamermuziek in de paleizen van de adellijke mecenasen. De bezetting was doorgaans beperkt tot één zanger(es), die zowel de rol van verteller als van het optredend personage op zich nam, ondersteund door de basso continuo en eventueel enkele andere instrumenten (een of twee violen). Scarlatti’s cantate volgt het toen courante model: een opeenvolging van recitatieven en aria’s. Zoals in de opera is de aria geconcentreerd op reflectie of de uiting van een bepaald affect, zoals liefdesverlangen, liefdesverdriet, klacht, woede, wraak en andere emotionele toestanden. Doorgaans diept de aria één

enkele emotie uit. De recitatieven zijn verhalend of dramatisch. Scarlatti’s cantate is een voor het genre uitgebreid werk in tien delen (een instrumentale inleiding, vijf recitatieven en vier aria’s). De bezetting is voor solostem, twee violen en basso continuo. De tweedelige instrumentale sinfonia creëert dadelijk een sfeer van onrust. Het meer dansante tweede onderdeel is slechts schijn: de oprechte liefde die Ariadne voor Theseus in twee aria’s bezingt, wordt niet beantwoordt (na haar liefdeslied *Pur ti stringo* kust hij haar in slaap en vlucht) of ze beleeft die slechts in haar dromen nadat ze is achtergelaten (*Stringasi dolce nodo*). De opgewekte dans van de eerste aria (allegro) maakt in de tweede aria plaats voor een rustiger tempo, dat ideaal past bij haar toestand van slapen en dromen. Het aansluitend recitatief (*Ma poi che desta vide*) vormt het keerpunt in het drama: Arianna wordt wakker, beseft dat Theseus haar in de steek heeft gelaten en barst uit in woede - een uitbarsting die nog versterkt wordt in de wraakaria *Ingoiatelo, lateratelo*: ‘moge deze goddeloze door de stormen opgeslorpt worden’. In het recitatief *Ah che son con Teseo* voegt Scarlatti de violen toe, die met krachtige accenten de paniek van Arianna onderstrepen – paniek, die aan het slot overgaat in intens verdriet, want zelfs de dood, haar enige troost, ziet zij niet nakend. Als extreem contrast met de voorgaande aria volgt een lamento-aria, een ontroerende klacht (*Struggiti o core*), uiteraard in een langzaam tempo én de enige aria in een kleine tertstoon. Het afsluitend recitatief is een treffend staaltje van verrassende dramaturgie: de god Bacchus ontfermt zich over haar en neemt haar op ten hemel. In de laatste zin, *Seco la trasse*, schakelt Scarlatti over van seccorecitatief (alleen met basso continuo) naar accompagnato (met violen), waarbij de zanglijn van laag naar hoog letterlijk ‘ten hemel stijgt’.

In 1617 verscheen in Venetië een bundel solistische instrumentale kamermuziek, getiteld *Affetti musicali: ‘muzikale affecten’*. De componist was Biagio Marini, die toen aan San Marco in Venetië violist was in het ensemble geleid door Monteverdi. Met deze titel maakte Marini duidelijk dat hij in staat was met een instrument (viool en cornet) bij de toehoorder dezelfde intense emoties op te wekken als met de menselijke stem: de viool of cornet als woordenloze zanger en als acteur in het theater. Gans de barok door spiegelde instrumentisten zich aan de expressiviteit van de stem. En schitterend voorbeeld hiervan is een concerto grosso van Pietro Locatelli, een Italiaanse violist die zich in Amsterdam vestigde. Uit 1741 dateert zijn concerto dat hij de titel *Il pianto d’Arianna* meegaf, als het ware een instrumentale cantate waarin de viool de rol van de klagende Arianna vervult, emotioneel gesteund door het strijkorkest. De instrumenten klagen, kreunen, barsten uit in tranen of in woede. Woorden zijn overbodig. Op grandioze wijze roept Locatelli een labyrint van wisselende emoties op, precies zoals Scarlatti in zijn cantate.

Toen de jonge Georg Friedrich Händel tussen 1706 en 1710 in Italië verbleef, maakte hij in Rome kennis met Scarlatti. Voor dezelfde mecenasen die ook Scarlatti steunden, componeerde hij cantates en oratoria, maar ook liturgische muziek. Een van hen was markies Francesco Maria Ruspoli. Händel componeerde in 1707 voor de kerk van Ruspoli’s buitenverblijf in Vignanello enkele motetten, onder meer de Maria-antifoon *Salve regina* (HWV241), voor solostem, twee violen en basso continuo. Model stonden vermoedelijk de *Salve regina*-zettingen van Scarlatti, die de tekst telkens verdeelt in contrasterende fragmenten, zoals in de cantate. Händels *Salve regina* is vierdelig: *Salve regina*, een van respect doordrongen groet

aan Maria (Händel accentueert door herhaling de aanroeping *Salve*) – *Ad te clamamus*, een smeking om erbarmen, in een laag register, doorspekt met stokkende pauzen en dissonante intervallen – *Eja ergo*, waarin de gelovige zijn hoopvol vertrouwen uitdrukt, muzikaal vertolkt door een snel tempo en een levendige concorderende dialoog tussen de zangstem, de strijkers en een virtuoze orgelpartij – *O clemens*, een boetvaardige aanroeping, schrijnend door de chromatische wendingen, die verglijden in een ontroerend, zacht uitklinkend slot.

Hoewel de vocale muziek in Rome en Napels centraal stond – de twee centra waar Scarlatti tussen 1672 en 1725 zijn carrière uitbouwde – stond ook de zuiver instrumentale muziek in hoog aanzien, met als boegbeeld de Romeinse violist Arcangelo Corelli. Met zijn trionsonates, solosonates en concerti grossi schreef hij ideale modellen die alom werden nagevolgd, onder meer door Scarlatti en Händel. In het concerto grosso staat de dialoog centraal tussen het volledige ensemble en een of meerdere solisten (violen en cello). Langzame en snelle delen volgen elkaar op, contrasterend qua karakter en techniek. De langzame delen zijn vaak theatraal-pathetisch of lyrisch, de snelle bewegingen contrapuntisch of dansant. De bijdrage van Scarlatti volgde pas laat, wellicht gestimuleerd door de postume uitgave van Corelli’s concerti grossi in 1714. Contrasterende technieken en vaak extreme emoties zijn nog meer het waarmerk van de symfonieën van Wilhem Friedemann Bach, zoals in de *Symfonie in F*. De bijnaam ‘*Dissonant*’ spreekt boekdelen: snijdende harmonieën zijn schering en inslag. Pas in het afsluitend menuet maakt de dramatische spanning plaats voor een ‘happy end’.

Ignace Bossuyt

Holland Baroque

viool

Aisslinn Nosky
Judith Steenbrink
Katarina Aleksić
Filip Rekieć
Victoria Melik
Jacek Kurzydło
Maite Larburu
Dagmar Valentova

altviool

Esther van der Eijk
Nadine Henrichs

cello

Tomasz Pokrzywinski
Judith-Maria Blomsterberg

contrabas

Christine Sticher

luit

Daniele Caminiti
Simon Linné

klavecimbel

Tineke Steenbrink

orgel

Haru Kitamika

Kom alles te weten over focuscomponist **Alessandro Scarlatti** en zijn oratoria in de nieuwste publicatie van Ignace Bossuyt (Universitaire Pers).
Te koop in de Inkomhal!

Herbert James Draper (1863–1920): Ariadne (ca. 1905)

In de kijker

Damien Guillon © Benjamin de Diesbach

za 28.11.15 / 20.00 / Concertzaal **Le Banquet Céleste / Pergolesi. Stabat mater**

Damien Guillon en Céline Scheen schilderen samen met Le Banquet Céleste een drieluik van intense emoties, van verdriet, woede en verlangen. Pergolesi's intense en persoonlijke verklanking van het *Stabat mater* staat centraal. Een concert vol barokke schittering, klaterende virtuositeit en passionele retoriek.

La Chimera & Luis Rigou © Philippe Matsas

vr 18.12.15 / 20.00 / Concertzaal **La Chimera & Luis Rigou / Misa de Indios, Misa Criolla**

Grenzeloos muziek maken zit luitist Eduardo Egüez en zanger-fluitist Luis Rigou in het bloed. Ze koppelen daarom Ramírez' opzweepende *Misa Criolla* aan een zelf samengestelde *Misa de Indios* die een klinkend pad bewandelt van voor de aankomst van westerlingen op het continent tot nu, uitmondend in een jubelend *Alleluia*.

DRANKBONNEN

Om u nog beter te bedienen, betaalt u voortaan met drankbonnen aan de pauzebars. U kan deze drankbonnen voor de voorstelling of tijdens de pauze aanschaffen aan de verkoopbalies in de Inkomhal en op de Foyers. Ook in het Concertgebouwcafé kan u met deze bonnen betalen.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE 34

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/servies.

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV